

Rotterdam 1629—Amsterdam (?) after 1684

Portrait of a family, c. 1655-1658

Oil on canvas, 85,5 × 107,5 cm

Inv. no. 3928

PROVENANCE: Gift of Dr. Armin Stern, Vienna, 1910.

EXHIBITED: Berlin 1987; no. 9, ill. (*Style of De Keyser*); Turin 2004-2005, no. 70.

LITERATURE: Peregriny 1909-1915, III, pp. 553-554, no. 3928 (Thomas de Keyser); Takács 1910, p. 466; Takács 1911, p. 873 (De Keyser); Térey 1924, p. 80, no. 353e (Thomas de Keyser?); Pigler 1937, p. 140, no. 3928 (*style of Thomas de Keyser*); Pigler 1954, p. 297, no. 3928; Pigler 1962, pp. 64, 135; Pigler 1967, p. 353, no. 3928; Ember in Berlin 1987, pp. 26-29, no. 9; Franits 1993, p. 5, figs. 2 and 2a (*school of Thomas de Keyser*); Summary Catalogue 2000, p. 49 (Dutch painter, 1650s); I. Németh in exh. cat. Turin 2004-2005, p. 154, no. 70; Radványi 2006, pp. 264, 271, 422.

TECHNICAL INFORMATION: The canvas is fine and densely woven, and has a modern relining. Reddish-brown ground. The painting was restored by Mária Velekei in 1996-1997, at which time the canvas was applied to a new stretcher.

Portrayed here is a couple with three children; a girl at the far left, a boy at the right, and a very young child in a baby chair. In the woman's lap is an open copy of Jacob Cats' moralising treatise *Houwelick*.¹ A painting of a boy with an owl hangs on the wall at the right in the background.

The portrait was given to the museum in 1910 as a work by Thomas de Keyser. Although Térey already put a question mark behind the

Rotterdam 1629—Amsterdam (?) 1684 után

Család képe, 1655-1658 körül

Olaj, vászon, 85,5 × 107,5 cm

Ltsz. 3928

SZÁRMAZÁS: Dr. Stern Ármin ajándéka, Bécs, 1910.

KIÁLLÍTVA: Berlin 1987, 9. sz. (De Keyser stílusa); Torino 2004, 70. sz. (Holland festő 1650 körül).

IRODALOM: Peregriny 1909-1915, III, 553-554. old., 3928. sz. (Thomas de Keyser); Takács 1910, 466. old.; Takács 1911, 873. old. (De Keyser); Térey 1924, 80. old., 353e sz. (Thomas de Keyser?); Pigler 1937, 140. old., 3928. sz. ([Thomas de Keyser stílusa]; Pigler 1954, 297. old., 3928. sz.; Pigler 1962, 64. és 135. old.; Pigler 1967, 353. old., 3928. sz.; Ember in Berlin 1987, 26-29. old., 9. sz.; Franits 1993, 5. old., 2. és 2a. képek (Thomas de Keyser iskolája); Summary Catalogue, 2000, 49. old. (holland festő, 1650-es évek); Németh in kiáll.kat. Torino 2004, 154. old. 70. n.; Radványi 2006, 264, 271, 422. old.

ÁLLAPOT: Finom, sűrűszövésű vászon, modern dublirózással. Vöröses-barnás alapozás. 1996-97-ben Velekei Mária restaurálta, ekkor kapta a vászon új vakkeretét is.

A festmény egy házaspárt ábrázol három gyermekével. A bal szélén egy kislány, jobbra egy kislány és melletté egy kisbaba gyermekszékben. Az asszony ölében Jacob Cats moralizáló kötetének, a *Houwelick*-nek (Házasság) egy nyitott példányát tartja.¹ A háttérben jobbra a falon egy fiút és baglyot ábrázoló festmény látható.

A festményt 1910-ben, mint Thomas de Keyser művét ajándékozták a múzeumnak. Bár Térey már 1924-ben csak kérdőjellel tüntette

34|a Inscription on the baby chair.

34|a Felirat a gyermekszéken.

name in his 1924 catalogue and the painting is nowhere included as an authentic work by the artist in the literature on De Keyser, it has continued to be catalogued 'style of Thomas de Keyser' in the museum's publications. In 1937 Pigler added the comment that it might be by the same artist responsible for a family portrait in the Kaiser-Friedrich-Museum in Berlin.² This association with that particular work, which was from the immediate circle of De Keyser, and was destroyed in the Second World War, is certainly incorrect. The painting in Budapest has absolutely nothing to do with De Keyser, but is related to the Delft School of the third quarter of the seventeenth century. It is less easy to pinpoint the artist in the circle of Pieter de Hooch who could have been responsible for this family group, which on the basis of the clothing can be dated to around 1655-1658.

When the painting was restored in 1996-1997 several letters came to light on the front of the drawer at the bottom of the baby chair, which appear to form two monograms one above the other. The top one can probably be read as AD (or equally possible AO) and the bottom one probably as VR (fig. 34a). Aside from the fact that this reading of these letters is uncertain and that they could be part of a more extensive – though now vanished – inscription, there is not a single lead to be found to identify the artist on the basis of these 'monograms'.

One of the most distinctive features in the group portrait in Budapest is the upward slanting floor which is perspectively distorted. In this and various other elements, such as the fairly pronounced turn of the woman's head, the portrait in Budapest closely resembles a few anonymous paintings formerly successively attributed Pieter de Hooch and Hendrick van der Burch, particularly the *Interior with a standing man and a seated woman* in Darmstadt (fig. 34b)³ and the *Family group in an interior*, once in the Robarts collection (fig. 34c).⁴ The rendering of the boy in the middle of the latter painting in particular is close to that of the lad at the right in the picture in Budapest. These three paintings may well be by the same artist, who, however, cannot be identified for the time being since Peter Sutton rightly rejected the attribution to Hendrick van

34|b Anonymous painter, *Interior with a standing man and a seated woman*. Darmstadt, Hessisches Landesmuseum.

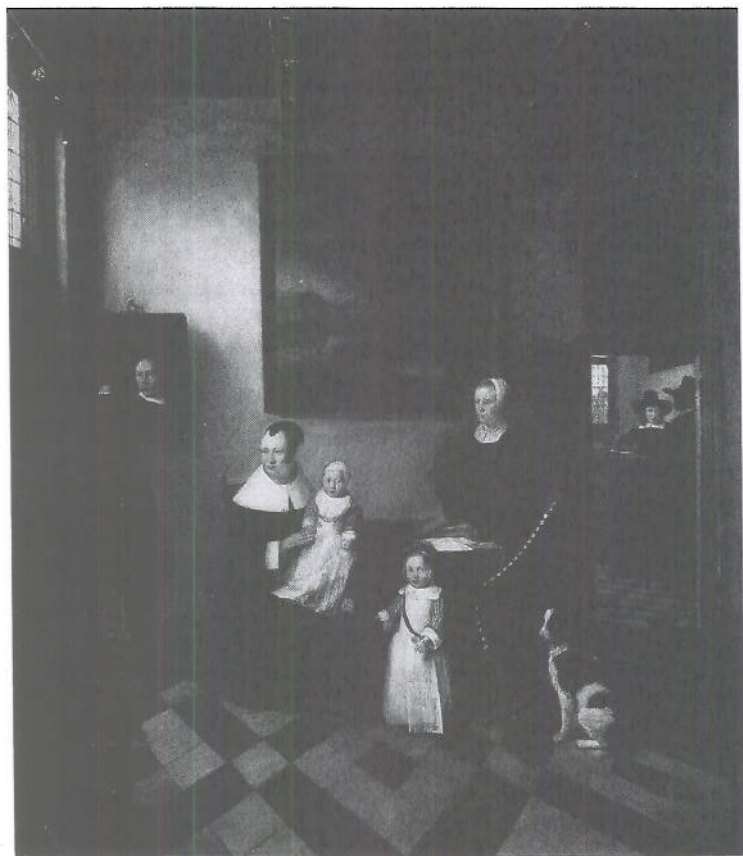
34|b Ismeretlen festő, *Szobabelső álló férfivel és ülő nővel*. Darmstadt, Hessisches Landesmuseum.

fel Keyser nevét, és a Keyserről szóló szakirodalomban sehol sem szerepeltették sajátkezü műveként, a múzeum kiadványaiban mindig „Thomas de Keyser stílusa” megnevezéssel szerepeltették. Pigler 1937-ben hozzáfűzte, hogy valószínűleg ugyanattól a kéztől származik, mint a berlini Kaiser-Friedrich-Museum családi képmása.² Az összevetés ezzel a második világháború alatt elpusztult, közvetlenül De Keyser környezetéből származó darabbal biztosan nem helytálló.

A budapesti festmény stílusában nem kapcsolódik De Keyserhez, viszont egyértelműen kötődik a 17. század harmadik negyedének delfti iskolájához. Nehezebb meghatározni, hogy Pieter de Hooch környezetéből mely művészek jöhetnek szóba ennél – a ruhák alapján – 1655-1658-ban készült családi képmásnál. A festmény 1996-97-es restaurálásánál a gyermekülés alatt lévő fiók előlapján néhány betű került elő, amelyek olyanok, mintha két egymásra helyezett monogramot alkotnának. A felső monogram valószínűleg AD (de az AO olvasat is lehetséges), az alsó pedig VR. (34a kép) Eltekintve attól, hogy a betűk olvasata bizonytalan, továbbá, hogy akár egy teljes, mára már eltűnt felirat részei lehetnek, ezen monogramok nem is nyújtanak semmilyen kiindulópontot a festő személyének meghatározásához.

A budapesti csoportportré legjellegzetesebb eleme az erősen lejtő kőkockás padló, amelynek perspektívájában elrajzolás figyelhető meg. Ebben és más különböző részletekben, mint pl. az asszony fejének erős oldalra fordítása, sok a rokonság a budapesti kép és néhány, korábban Pieter de Hooch-nak, majd Hendrick van der Burch-nak tulajdonított mű között, így említhető az *Álló férfi és*

ülő nő szobában (Hessisches Landesmuseum, Darmstadt)³ (34b kép) és a *Család képmása szobában* (egykor a londoni Robarts gyűjteményben).⁴ (34c kép) Különösen az utóbbi kép közepén látható fiú ábrázolása hasonlít a budapesti kép jobb oldalán álló fiúéhoz. Lehetséges, hogy mindhárom kép ugyanannak a kéznek a munkája, de ezt a kezdet még nem tudjuk festőnévhez kötni, mivel Peter Sutton joggal vetette el a két analógiaként megnevezett kép Hendrick van der Burch attribúcióját. Az alakok, különösen a két felnőtt megfestésében a budapesti kép bizonyos rokonságot mutat Cornelis de Man műveivel, de a kompozíció egésze nem illeszthető bele az életművébe. Mindemellett teljesen világos, hogy egy delfti művész, vagy a delfti mesterek által erősen befolyásolt festő munkájával van dolgunk.

1 Bedaux and Ekkart 2000, 50. old. 22-23. kép.

2 Olaj, fa, 94 × 125 cm. Ld.: H. Posse, *Die Gemäldegalerie des Kaiser-Friedrich-Museums*, vol. 11, Berlin 1911, 172. old., ltsz. 750, ill. Ld. még Adams 1985, vol. 111, 163-164. old., D1 sz. (mint kérdéses attribúció, de idézi Hofstede de Groot javaslatát, hogy lehetne Jacob van Loo műve).

3 Olaj, fa, 64 × 58 cm. Darmstadt, Hessisches Landesmuseum (kat. 1914, 272. sz.). Ld.: Hofstede de Groot 1907-28, vol. 1, 506. old., 119a sz. (mint Pieter de Hooch); Valentiner 1929, 241 old. (mint Hendrik van der Burch); Sutton 1980, 164. old., 119a sz. (ismeretlen festő).

4 Olaj, fa, 67,5 × 58 cm. Egykor London, A. J. Robarts gyűjteménye. Ld. Hofstede de Groot 1907-1928, vol. 1, 527. old., 188. sz. (mint Pieter de Hooch); Valentiner 1929, 237. old. (mint Hendrik van der Burch); Sutton 1980, 165. old., 188. sz. (ismeretlen festő).

der Burch of the two paintings given here for comparison. The rendering of the figures, especially the two adults, in the picture in Budapest displays a certain kinship with works by Cornelis de Man, but as a whole it cannot be inserted into his oeuvre. However, it is perfectly clear that we are dealing here with a work by a Delft artist or a painter strongly influenced by Delft masters of the 1650s.

1 Bedaux and Ekkart 2000, p. 50, ill. 22 and 23.

2 Panel, 94 × 125 cm. See H. Posse, *Die Gemäldegalerie des Kaiser-Friedrich-Museums*, 11, Berlin 1911, p. 172, inv. no. 750, ill. See Adams 1985, 111, pp. 163-164, no. D 1 (questionable attribution, citing Hofstede de Groot's suggestion that the painting might be by Jacob van Loo).

3 Panel, 64 × 58 cm. Darmstadt, Hessisches Landesmuseum (Cat. 1914, no. 272). See Hofstede de Groot 1907-1928, 1, p. 506, no. 119a (Pieter de Hooch); Valentiner 1929, p. 241 (Hendrik van der Burch); Sutton 1980, p. 164, no. 119a (anonymous painter).

4 Panel, 67,5 × 58 cm. Formerly A. J. Robarts collection, London. See Hofstede de Groot 1907-1928, 1, p. 527, no. 188 (Pieter de Hooch); Valentiner 1929, p. 237 (Hendrik van der Burch); Sutton 1980, p. 165, no. 188 (anonymous painter).